

Webinar CoP B&O: Wateroverlast 2021 in Limburg en Brabant
chat vragen & antwoorden (webinar 27 jan 2022)

Heeft het waterschap ook een dijkleger?

Nee, het leger heeft op verzoek van WL met grote getalen geholpen om zandzakken te vullen en hiermee keringen te verstevigen. Daarnaast hebben ze ook na het hoog water geholpen met opruimwerkzaamheden.

Het waterschap heeft wel een dijkwachtorganisatie van 800 personen die de dijken inspecteren tijdens een hoogwater van de Maas.

n.a.v. de tweede menti vraag ben ik benieuwd wat jullie zien als voor en nadelen om de uitvoering van calamiteiten bij een aannemer dan wel waterschapperspersoneel te leggen.

Op hoofdlijnen kunnen we stellen dat de extra capaciteit van handen en materieel bij dit soort rampen essentieel is vanuit een aannemer maar dat de regie en controles van opbouw constructies etc door eigen mensen dient te gebeuren aangezien zij vaak jaren zo niet tientallen jaren kennis en ervaring hebben.

Afspraken met buurlanden om bovenstrooms via retentie afstroming te reguleren?

Klopt, hier zetten we als WL nu ook volop op in en is ook uit de evaluaties gebleken dat dit essentieel is. Op operationeel niveau overleggen we al langer met onze burens in België.

Was er ook gebrek aan personeel vanwege de vakantieperiode of was dat geen issue bij deze crisis?

Nee, de zomervakantie was in Limburg nog niet begonnen en er zijn collega's, die nog niet weg waren, terug komen werken om deze ervaring ook mee te willen maken.

Zijn er vaak vlamovereenkomsten gesloten met aannemers?

We hebben ons groenonderhoud en calamiteiten extern bij 2 aannemers weg gezet. Hiervoor hadden we als WL diverse waakvlam overeenkomsten nu bijna niet meer omdat dit dus nu in het huidige contract is inbegrepen.

Was er ook gebrek aan personeel vanwege de vakantieperiode of was dat geen issue bij deze crisis?

Op zich is dit geen issue geweest. Er zijn zelfs WL mensen van vakantie terug gekomen om te helpen. Lastig was juist niet het aantal mensen maar waar is welk personeel nodig met welke kennis. Wel was er te kort aan dijkinspecteurs, -specialisten, uitvoerders, mensen die zandzakken konden vullen etc maar ook specialistische crisisrollen. Verder is er natuurlijk altijd gebrek aan inspecteurs met gebiedskennis ook gezien de diensten die ze hebben gedraaid. Maar we hebben veel hulp van andere waterschappers gekregen.

aanvullend: zijn er afspraken over minimale bezetting tijdens vakantieperiodes om op calamiteiten te kunnen reageren (al zullen die op zichzelf uiteraard niet gebaseerd zijn op dergelijk extreme situaties), zowel binnen het waterschap als bij de aannemers?

Hoe kan het dat meetsystemen uitvielen? En dat prognoses niet voldoende de situatie voorspelden?

Het tweede volgde uit het eerste. Dat systemen uitvielen had te maken met het sneuvelen van installaties door het enorme watergeweld en rommel en door een te klein meetbereik, deze waterstanden waren immers nog nooit bereikt.

Prognoses voldeden soms niet omdat men ook niet wist wat er vanuit België en Duitsland ons land binnen zou stromen. Daarnaast zijn afgelopen jaren diverse maasprojecten geweest waar miljoenen kuubs zijn vergraven en ook het feit dat het hoogwater in de zomer kwam waarbij de uiterwaarden vol met gewassen stonden.

Uit wat voor partijen bestaat de crisisorganisatie?

Bij deze ramp was de Veiligheidsregio al heel snel leidend. Intern was er een Beleidsteam, operationeel team, scenarioteam en Actieteam

m.b.t. capaciteit in crisissituaties. Nu hadden we het over een relatief korte periode ... hoe werkt dit bij bijvoorbeeld 3 weken hoogwater met alle risico's van dien

Goede vraag, op sommige dijken was het kantje boord en stond het water letterlijk tot aan de kruin. Indien de hoogwatergolf langer zou aanhouden zouden er wellicht andere problemen en faalmechanismen gaan spelen.

Een goede personeelsplanning van groot belang, maar ook het effectief kunnen inzetten van externe partijen vb burgers. We kunnen als waterschap niet altijd rekenen op collega's uit den lande omdat het regengebied ook boven een heel groot deel van ons land had kunnen hangen.

Hoe gaan jullie om met langdurige inzet 24/7 van personeel? Van externe inzet heb ik begrepen dat zij veel te lange dagen maakte, waardoor ze helemaal afgedraaid was. Ik weet ook dat er meer hulp beschikbaar is gesteld (ik had mezelf ook aangemeld, maar niet geweest), maar niet is gebruikt. Dit is zeker geen verwijt, maar meedenken voor een volgende keer (die natuurlijk hopelijk nooit meer komt, maar ja...). Kun je niet beter mensen iets korter inzetten per dag (niet 16u), zodat ze langer inzetbaar zijn qua aantal dagen?

Dit heeft zeker aandacht en dit is ook een van de aandachtspunten uit de evaluatie geweest. Echter het kwam allemaal zeer snel en dan zie je dat dit soort zaken zeker aandacht behoeven dat er een centraal punt is waar personeelsplanning en registratie wordt bijgehouden.

Conclusie was ook dat mensen te lang hebben gewerkt.

Speelt de ruimtelijke ordening in relatie tot water als leidend principe ook nog een rol (b.v. kwetsbaar landgebruik in of aan de rand van rivierdalen en beekdalen)?

Ja, ook dit is nu een groot aandachtspunt met name in het heuvelland van de beekdalen in Zuid-Limburg.

Kwetsbaar landgebruik speelt juist in het heuvelland een grote rol maar ook op plaatsen die makkelijk inunderen. Het waterschap werkt al lange tijd samen met gemeenten en provincie om in het heuvelland erosie te stoppen door ander landgebruik en wellicht in de toekomst ook een andere

inrichting van het landschap.

Deze crisis heeft iedereen weer laten zien hoe belangrijk water is in R.O. plannen. Een politiek item.

Ik ben van mening dat we ons niet op allerlei extreme situaties evengoed kunnen voorbereiden (kosten-baten) en dat je daardoor ook op het improvisatievermogen moet durven te vertrouwen (als alles is voorbereid is er immers geen crisis, zou je kunnen stellen...). Met deze ervaring in de rugzak: hoe gaat WL daar mee om in het vervolg?

Klopt, dat je je niet overal op kan voorbereiden. Echter een aantal zaken kun je aan de voorkant wel goed inregelen. Zoals bv interne communicatielijnen, overzicht van personeelsinzet en capaciteit. Dus op een groot aantal zaken dat uit de evaluatie is gekomen kun je wel zorgen dat je volgende keer een dergelijke crisis beter kan handelen.

Zijn er veel schadeclaims binnengekomen n.a.v. de wateroverlast?

Met name in Zuid-Limburg zijn veel schadeclaims binnen gekomen van bedrijven en particulieren van waterschade en in noord en midden Limburg met name van agrariërs die hun uiterwaarden met gewassen hadden vol staan. Volgens mij wordt dit allemaal vanwege het feit dat het crisis als ramp is bestemd de schadeclaims door de Rijksoverheid behandeld.

Overzicht van de situatie (waterbeeld) en communicatie naar de omgeving is erg belangrijk maar loopt altijd achter. Ik ben benieuwd hoe daar op terug gekeken wordt en hoe we hier in kunnen verbeteren.

Het beeld was ook vaak dat we een actueler beeld kregen van de lokale omroepen dan van het interne communicatieapparaat. Dit is ook uit de evaluatie gebleken dat interne communicatie en informatieverstrekking een aandachtspunt is. Hoe dit wordt opgepakt volgt komende periode.

Is het gelukt om de regie en overzicht te behouden? chaos slaat in 1x toe en ik kan me voorstellen dat men van elkaar op een gegeven moment niet meer weet wat ze doen. en hoe hebben jullie de meldingen gestroomlijnd?

De meldingen zijn gestroomlijnd door een bel team op het hoofdkantoor in te richten waar alle meldingen binnen kwamen. Alle meldingen zijn ook geregistreerd in ons systeem en per melding is de afweging gemaakt of er acuut op gereageerd moest worden en zo ja is de melding direct doorgezet naar de actieteams in de regio die hier een inspecteur naar toe heeft gestuurd.

Wat was de interactie met de gemeenten?

Op operationeel niveau zijn de beheerders van gemeente en waterschap geschakeld voor bv neerzetten van pompen of levering van zandzakken. Op hoger niveau is dit allemaal via de veiligheidsregio verlopen.

Evacueren van vee extra complex?

Ja, vooral omdat het water snel kwam. Dit is veelal voor agrariërs en terreinbeheerders, dus vaak is het acteren op meldingen dat er nog ergens koeien of paarden staan, dat we dan de agrariër proberen te bellen. De inspecteurs weten vaak wie de eigenaren zijn

Heeft Z-Limburg een 'trauma' opgelopen? Enigszins/een klein beetje vergelijkbaar met de Zeeuwen met de watersnoodramp.

Ik denk lokaal bij mensen in Valkenburg zeker en ook bij ondernemers waar naast corona nu ook nog wateroverlast is ontstaan. En mogelijk ook als schadeafhandeling lang op zich laat wachten en mensen na maanden nog niet terug naar hun ondergelopen huizen kunnen vanwege veiligheid/waterschade. Maar bij de ramp in 1953 vielen talloze doden en hier geen, dat maakt toch een groot verschil.

Heeft Z-Limburg een 'trauma' opgelopen? Enigszins/een klein beetje vergelijkbaar met de Zeeuwen met de watersnoodramp.

aanvullend: ik kan me zeker voorstellen dat er medewerkers zijn die mentaal/fysiek zware klappen te verduren hebben gehad, of nog (vanuit het werk en/of privé geraakt). Hoe organiseert het waterschap nazorg voor hen?

Medewerkers is ruimte geboden om persoonlijk met direct leidinggevende hierover te praten. Recent zijn door de directie zogenaamde kampvuurgesprekken georganiseerd met medewerkers waar iedereen de gelegenheid heeft gekregen persoonlijk verhalen en do's en dont's en leerpunten met elkaar delen. Heel open.

Hebben de maatregelen genomen in het kader van medio '90 nog impact gehad?

De Limburgse Maas is pas na 93 en 95 bedijkt. Sommige dijken van toen doen nog steeds dienst en hebben deze golf toch overleefd, zei het ter nauwer nood. Verder zijn er in de afgelopen 20 jaar veel dijken versterkt en heeft de Maas veel ruimte gekregen, vb. de Grensmaas en Maaspark Ooijen Wanssum. Al die maatregelen hebben een groot effect gehad op dit hoogwater.

Zijn er veel (onderhoud)projecten aan de dijken die nu naar voren zijn gehaald of aan het licht zijn gekomen?

Er is nu wel focus op versnelling van projecten. Grote dijkversterkingsprojecten hebben vaak 5-10 jaar aan de voorkant nodig en kun je niet in 1 jaar realiseren maar er zit wel druk op om versnelling en weellicht prioritering aan te geven. Ook kleinere projecten en herstelwerk is naar voren gehaald tav reguliere projecten om langs de beken en maas weer op orde te maken voor het hoogwaterseizoen.

Als er zich de komende zomer dezelfde weersomstandigheden voordoen, zijn "jullie" dan beter voorbereid? Met andere woorden, staat het dan weer blank? Is het wel in goede banen te leiden?

De wateroverlast in zuid Limburg met de beken zouden we niet kunnen voorkomen omdat het systeem hier niet op ingericht is en een dergelijke debiet aan water we nooit aankunnen. De Maasdijken kunnen een debiet als dit net aan, ook in de nabije toekomst al is de houdbaarheid van de oude Maasdijken beperkt.

Op het gebied van evacueren wellicht, wellicht lokaal anders handelen om in een groter perspectief risico's anders te verdelen zeker.

Ik ben benieuwd naar jouw rol versus de inspecteurs. En hoe je de inspecteurs opleidt.

Al onze inspecteurs hebben in het afgelopen jaar de opleiding Visuele Inspectie Waterkeringen gevolgd. Dat is een gouden greep gebleken omdat veel inspecteurs nog redelijk onervaren op onze dijken waren. De inspecteurs hebben zelf ook aangegeven hier veel profijt van te hebben gehad. Ik heb vooral als vliegende equipe gefunctioneerd om waar te nemen en te adviseren in het veld.

Zijn er ook andere strategieën overwogen in beheergebied Aa en Maas?

Nee, we hadden snel door dat het bij Aa en Maas niet heel extreem zou worden en deze aanpak voldoende was

Interessant inzicht: dat het anders sturen van het water technisch niet kan en het in de praktijk toch 'gewoon' blijkt te kunnen. Gaat dat tot nieuwe afspraken leiden en aanpassingen van systemen, modellen, draaiboeken etc.? Of had het niet zo zeer met het 'technisch kunnen' te maken maar met onderlinge afspraken tussen betrokken waterbeheerders?

Het was een veronderstelling dat het niet zou kunnen. Kwestie van proberen en dan blijkt het toch te kunnen. Dat verandert niets aan staande afspraken.

Is/wordt een stress test ala "de waterbom" ook voor dit gebied iets. dus een neerslag complex zoals boven België/Duitsland projecteren boven dit gebied

Voor een eerste inzicht hebben we de neerslag die boven Limburg, België, Duitsland viel modelmatig op ons gebied laten vallen.

Je vertelde dat de modellen zijn ingericht op de wintersituatie, en ze daardoor lastig toepasbaar waren op dit zomerhoogwater. Zijn jullie voornemens nu ook modellen te gaan ontwikkelen die een betere inschatting kunnen geven van wat er in de zomersituatie met hoogwater te verwachten valt?

Ja, dat geldt voor modellen van RWS voor de Maas als voor modellen voor het regionale systeem

Hebben jullie het calamiteiten draaiboek ondanks dat het niet zo extreem bij jullie was als verwacht, toch opnieuw tegen het licht gehouden om te kijken of jullie dan gesteld hadden gestaan?

Ja, we zijn bezig om inzicht te krijgen wat er nodig is als er zeer extreme situatie zich voordoet. Wat kunnen we doen als alle maatregelen opgenomen in calamiteitenplannen zijn uitgeput. Aan de andere kant kun je niet op alles voorbereid zijn en is het cruciaal dat er voldoende ervaring en kennis aanwezig is.

Gaat er een ergst denkbaar scenario zomerbuien uitgewerkt worden bij AM

Voor een eerste inzicht hebben we de neerslag die boven Limburg, België, Duitsland viel modelmatig op ons gebied laten vallen.